

Statskundskab ved Aarhus Universitet fortalt gennem fem generationer 1958-2020

Political Science at Aarhus University as Told Through Five Generations 1958-2020

Evert Vedung
Uppsala University, Sweden

This is a book review of

Mouritzen, Poul Erik, 2020, ed., *Livet i magtens rugekasse fortalt gennem fem generationer*, Aarhus: Aarhus Universitetsforlag, pp 220. www.unipress.dk

Title in English: Life in the incubator of power as told through five generations.

Reference:

Vedung, Evert, 2021, "Statskundskab ved Aarhus Universitet fortalt gennem fem generationer 1958-2020", researchgate.net

Link: Statskundskab ved Aarhus Universitet fortalt gennem fem generationer 1958-2020 / Political Science at Aarhus University as told through five generations 1958-2020 | Request PDF (researchgate.net)

1 Filename in Evert Vedung's private archives:

aMagtensRugekasse 20210101 /

EV-StatskundskabAarhusUniv1958-2020 LongVersion20210208_v17

Statskundskabsstudiet ved Aarhus Universitet startede i 1958 med otte studerende. I 1959 fik instituttet sine to første professorer: Erik Rasmussen og Poul Meyer. I 1961 faldt antallet af studerende uventet til fem. Var det nye studium mon bæredygtigt?

Fra ingenting til vækst, anglisering og berømmelse

Ja. Siden da er instituttet støt vokset enormt i størrelse. I 2020 er der 30 professorer, 44 lektorer og seniorforskere, 39 adjunkter og postdocs og 55 ph.d.-studerende. Navnet Institut for Statskundskab overlever, men instituttet er nu en del af Aarhus BSS, School of Business and Social Sciences på Aarhus Universitet.

Uddannelsen er på fem år og opdelt i tre år for en bachelor og to år for en kandidat. Titlen på de færdige kandidater er Cand. Scient. Pol. - candidata / candidatus scientiarum politicarum, i angliceret udgave *Master of Science in Political Science*. Scient pol.er har ofte høje positioner inden for politik, administration og erhvervsliv i Danmark. Nu kommer de ikke kun fra instituttet i Aarhus, men også fra København og Syddansk Universitet i Odense.

Efter årtusindskiftet steg også instituttets prestige skarpt både i ind- og udland. I efteråret 2003 skrev Weekendavisen en stort opsat artikel om instituttets studerende. Titlen var "Statsministerskolen". Temaet var prægningen som kommende elite. "Vi får at vide fra dag ét, at vi er de bedste", siger en ung kvinde i artiklen. Og det er de også i Århus. Et af Europas største institutter med 1700 studerende, netop udnævnt af London School of Economics til nummer fem i Europa og nummer 40 i verden. Ingen lærere var blevet interviewet, kun

elever. Jeg var institutleder på det tidspunkt, skriver professor Georg Sørensen, og artiklen passede os sandt til at sige godt; de var mindre begejstrede i København.

Under overskriften "Verdens bedste institut?" fortsætter Georg Sørensen med det samme tema. Det er blevet moderigtigt at oprette ranking-lister over universiteter og institutter. Statskundskab i Århus klarer sig bedre og bedre. I den seneste Shanghai-ranking ligger instituttet nr. 3 i Europa og nr. 16 i verden - imponerende. Efter Sørensens mening skyldes dette ikke mindst et tidligt fokus på international udgivelse. Den første generation af professorer skrev stort set kun på dansk. Men i dag skriver alle stort set alt på engelsk, og undervisningen er fulgt med. Som anmelder må man dog undre sig lidt: Der findes vel noget mere end kvantitativ tilvækst og forandring af sproget. Nogle betydningsfulde forskningsresultater? Eller revolutionerende uddannelsesmetoder.

Spændende, læseværdig og iderig

Livet i magtens ruekasse är en bog om dette bemærkelsesværdige institut, redigerede af en betydelig alumne, professor emeritus Poul Erik Mouritzen. Femten bidragydere fra fem tidsepoker lægger egne perspektiver nedover instituttet. Det er blevet et virkelig spændende og læseværdigt skrift, rig på fortællinger om disciplinen statskundskab, videnoverførsel, ledelse af videnorganisationer og vigtigheden af socialt samvær på en arbejdsplads. Det er ikke en jubelfestskrift og ikke en bog af og om koryfeer. Bidragyderne kender instituttet både som studerende, lærere og forskere. De dækker perioden fra 1958 (Mogens N Pedersen, Curt Sørensen) til nutiden (Jørgen Møller m.fl.). De repræsenterer forskellige paradigmer, metoder og fagområder. Her er mennesker, der har været aktive på instituttet i hele deres arbejdsliv, som har forladt forskningsverdenen til fordel for andre aktiviteter (f.eks. Ole P Kristensen, Gitte Sommer Harrits), eller som er flyttet og vendt tilbage.

Min anmeldelse er arrangeret efter nogle temaer, som jeg selv har valgt. Jeg har valgt temaer som et alternativ til at gå kronologisk frem. Dette betyder, at nogle bidragydere ikke bliver nævnt overhovedet eller ganske kort, mens andres bidrag får mere opmærksomhed. Fra min side har omtale / ikke-omtale intet at gøre med kvalitet.

Selvom det er en outsiders valg, du får læst, er jeg ikke helt ekstern. Jeg var tilknyttet Institut for Statskundskab i hele foråret 1979 som jubilæumsstipendiat i anledning af universitetets 50 års fødselsdag 1928-1978. Den 2. januar ankom vi til Beder med vores egen bil fra Uppsala via Göteborg og Fredrikshavn. Vi blev rådet til ikke at køre den 1. januar, for da havde en frygtelig snestorm fejlet over Jylland og Danmark; vejen Ålborg-Århus var ikke garanteret åben og på Lolland var bilister sneet inde, nogle endda frosset ihjel. Foruden mig selv var det min kone Siv og børnene Andreas 13, Jonas 11 og Linus 2 år.

Paradigmeskift

Ældre bidragydere har oplevet paradigmeskift inden for statsvidenskabelig forskning og uddannelse. Særligt relevant i perioden var problemet med marxisme versus ikke-marxisme. Spørgsmålet marxisme / paradigmeveksel skal derfor være mit første tema. Jeg vil nævne Erik Christensen, Curt Sørensen og Jørgen Loftager, der specifikt kommenterer dette emne i deres bidrag.

Paradigmeskift 1: Erik Christensen (1966)

Erik Christensen oplevede som nybegynder Aarhus studenteropstand i kølvandet på Paris-foråret 1968. I efteråret 1969 blev der afholdt et kommunismeseminar med Curt Sørensen som lærer. Curt, der havde følt sig alene på instituttet med sin interesse for marxisme og

arbejderbevægelsens historie, blomstrede i denne periode, bemærker Christensen. Han selv blev inspireret og læste Lenins samlede værker. Studenterne vendte sig mod den såkaldte borgerlig videnskab hos lærere og i kursuslitteratur. Lærernes skriftlige arbejde blev kritiseret. Christensen bidrog med artiklen "Erling Bjøls konfrontation med Lenins teori om imperialismen - en kamp med vindmøller" (Politica, nr. 1-2, 1971); Ifølge Christensen havde Bjøl, instituttets professor nummer tre efter Rasmussen og Meyer, fremsat et meget overfladisk og ideologisk syn, der ikke havde noget grundlag i kilderne. Bjøl tog det meget ilde op, skriver Christensen. "Han svarede i den følgende nummer af bladet på den samme barske, direkte måde som jeg var gået i kødet på hans fortolkning".

I begyndelsen af 1980'erne begyndte Erik Christensen at stille spørgsmålstejn ved sit hidtidige klassiske marxistiske paradigme. Tvivlen kom ikke som en heureka eller et lynnedslag af den berømte type, som Saulus fra Tarsus stødte på på vej til Damaskus, da han skiftede fra kristent had til at blive kristendommens førende profet under navnet Paulus. Det var en lang proces. Men det spredte sig til personlig tvivl og usikkerhed, indrømmer Christensen. Tvivl begyndte at gnave, da hans interesse vendte sig mod miljøproblemer og de nye sociale bevægelser. Det var især læsning af teologen Ole Jensens bog *I vækstens vold*, 1976, og Jensens demonstration af, at marxismen havde et lige så snævert syn på naturen som liberalismen, og at begge stammede fra en meget ældre kristen tradition for at se på naturen i termer af beherskelse og underlæggelse.

Erik Christensen paradigmeskift resulterede i 1990 i bogen *Nye værdier i politik og samfund. Paradigmeskift og kulturbrydninger*, som han betegner som sin mest personlige og originale bog og også den der har givet ham den største respons.

Christensen forklarer sit eget paradigmeskift med fire grundlæggende forklarende elementer: 1. livsfaser; 2. position og institutionel kontekst; 3. forskningsparadigmer, ideer, værdier; 4. politisk-økonomisk kontekst og konjunktur. Med denne appetitvækker er jeg tvunget til at forlade Christensen og henvise læseren til teksten i Magtens Rugekasse.

Paradigmeskift 2: Curt Sørensen (1958)

Under studenteroprøret var Curt Sørensen i begyndelsen af sin karriere ved instituttet. Flere steder i Magtens Rugekasse attesterer andre forfattere, at CS aldrig har lagt skjul på sin marxisme. CS var imidlertid optaget af ideen om forskellige marxismeskoler. Uenigheden manifesterede sig også blandt oprørske studerende. På idéhistorie var de kapitallogikere, på statskundskab Althusserskole-tilhængere og på filosofi dialektiske materialister. Det var den generelle tendens. Og alle steder spillede Frankfurterskolen en stor rolle. Men selv internt i statskundskab var alle retninger repræsenteret, og seminarerne forløb som ophidsede diskussioner mellem tilhængerne af de tre retninger. Derudover var der drøftelser mellem den marxistiske blok på den ene side og studenterminoriteten og det store flertal af lærere på den anden, fortæller Sørensen.

Et vanskeligt problem i Curt Sørensens liv som lærer og forsker var det store paradigmeskift i miljøet væk fra marxismen, mens hans eget grundlæggende marxistiske paradigme levede videre. "70'ernes interesse for Marx og socialismen forsvandt lige så pludseligt som den var kommet", skriver han. "Jeg taler ikke her om nødvendige justeringer af teorier og begreber affødt af nye udviklinger og fænomener, nye problemformuleringer osv. Jeg taler om en fundamental udskiftning af grundværdier og politiske grundholdninger, en udskiftning, der finder sted i en bestemt politisk-ideologisk konjunktur. Det var et paradigmeskift i tidsånden og den videre politisk-ideologiske udvikling."

”Mit paradigme gav mig ... metodiske problemer”, fortsætter han. ”Jeg opdagede ... at ’de historiske kendsgerninger’ ikke engang var så uomtvistelige endda ... ’Historien’ var hele tiden fortolket og omstridt. Jeg brugte meget tid og kræfter (og mange sidetal!) på att sætte mig ind i tolkningernes forskellighed ... [Jeg] ... ville gerne ... diskutere dette .. med mine kolleger. Men de fleste af disse var fortabt i surveyundersøgelser og statistik og var slet ikke interesserede i de historiske casestudiers problematik”.

”Metodisk kom jeg hurtig frem til, at jeg ikke kunne bruge den ellers i moderne politologi så gængse metode: korrelation af nogle få variabler. ... Jeg vendte mig mod ... statskundskabens foretrukne vej: satse på en myriade af surveyanalyser og korrelationsanalyser”. Sørensen konkluderer: ”fagets sigte måtte være at nå frem til universelle generalisationer om al menneskelig politisk adfærd”.

Curt Sørensen er pessimistisk over fremtiden og taler om statskundskabens sammenbrud: ”Udviklingen i komparativ politikafdelingen i disse år var ... deprimerende: Der foregik en fremadskridende indsnævring..., substantielt til et eksklusivt fokus på det danske politiske system, teoretisk til rational choice eller normativ teori og metodisk til surveyundersøgelser”.

Paradigmeskift 3: Jørn Loftager (1970)

Mit tredje eksempel på temaet paradigmeskift er taget fra Jørn Loftagers beretning. Loftager blev immatrikuleret under studenteroprøret. Han havde et marxistisk syn på virkeligheden, der førte til sympati for studenterbevægelsen, der var imod ”borgerlig” videnskab. Han blev påvirket af en ildsjæl som Curt Sørensen, der aldrig skjulte sin marxistiske overbevisning, men ”hvor forholdet og spændingen mellem forskellige marxistiske holdninger var op til ... diskussion”.

Men, tilføjer han, jeg var [også] optaget af instituttets ikke-marxistiske professionalismisme: Erik Rasmussens nyudgivne lærebogsværk *Komparativ Politik 1-2* med argumenter om de forskellige tilgangers styrker og svagheder gjorde indtryk. Loftager nævner også Bachrach og Baratz’s ”Two Faces of Power”. Han tog David Eastons systemanalyse alvorligt. Det var dog et andet værk af Easton, der påvirkede ham mere, 1969-artiklen ”The New Revolution in Political Science”; det påpegede en ny post-behavioralistisk statskundskab, som skulle håndtere nutidens samfundsmæssige problemer, f.eks. miljøødelæggelsen.

Her kom miljøspørgsmålet ind i Loftagers tænkning, også gennem Romklubens undersøgelse *Grænser for vækst* i 1972. Hans tro på marxisme blev svækket. Nogle af de store udfordringer i det moderne samfund kunne ikke forstås ud fra marxismens kapitalismeanalyse. Dette skyldes, at udfordringerne skal ses som konsekvenserne af, at samfundet er et industrisamfund, uanset dets kapitalistiske eller socialistiske design.

Samtidig styrkede miljøbevægelsen hans tro på eksisterende demokrati, som det kritiske-marxistiske miljø forstod ”som et skalkeskjul for den herskende kapitalistklasses magtudøvelse”. I stedet blev han interesseret i en dialogisk og kritisk orienteret forskningspraksis med henblik på at bidrage til validitetstest af politiske udsagn, ideer og løsninger. Han opdagede Jürgen Habermas. Han begyndte at tildele argumentet og det offentlige ræsonnement en afgørende rolle i demokratisk politik

Til Magtudredningen 1997-2004 ledet af Lise Togeby foreslog han en empirisk undersøgelse af dansk demokrati. Det overordnede spørgsmål var forfald eller fremskridt inspireret af

Habermas' arbejde *Borgerlig offentlighed*. "I forhold til Habermas' forfaldshistorie tegnede jeg et mere positivt billede. I et længere historiske perspektiv og bedømt ud fra et ideal af offentlige ræsonnement som politikens grundlag ... kan der ikke herske tvivl om gedigne demokratiske fremskridt." Samtidig kunne nogle af Habermas' forfaldstendenser også observeres i dansk demokrati.

Loftagers analyser blev delvist medtaget i kapitel 2 i Magtudredningen og resulterede i 2004 i *Politisk offentlighed og demokrati i Danmark*, "mit vigtigste forskningsbidrag", som han siger og sammenfatter:

Skåret ind til benet er det afgørende problem for det danske demokrati, at stærke og til dels anonyme kræfter trækker i retning af, at politiske beslutninger er noget, der skal sælges, snarere end noget, der offentligt skal begrundes. Taktiske manøvrer og lukkede, teknokratiske beslutningsnetværk truer med at gøre forestillingen om et offentligt ræsonnement som politikens grundlag illusorisk.

"Normal" statskundskab

Hvad siges der i Magtens Rugekasse om "normal" statskundskab, (forstået som den ikke-marxistiske statskundskab) i studenteropstandens tid og senere? Ikke meget og kun antydning, så vidt jeg kan læse. Hvad det var og er, synes tages for givet af bogens bidragydere.

En ting, jeg selv vil gerne læse mere om, er den forskning og undervisning, der siden årtusindskiftet ifølge de internationale rangordninger har gjort instituttet til et af de bedste i Europa og i verden. Skyldes det fantastisk forskning og vellykket uddannelse? Afhænger det af teorier eller metoder? Det antydes hist og her, at succesen er metodedrevet. På hvilken måde? Disse spørgsmål dvæler i luften, mens du læser bogen. Du skal kigge efter svarene andre steder. Men en enkelt bog kan jo heller ikke redegøre for alt.

Jeg er nødt til at nøjes med tre refleksioner fra studenteropstandens tid.

Mange lægger stor vægt på Erik Rasmussens grundlæggende bøger, der har eksisteret siden instituttets start. "Først og fremmest er min generation i gæld til Erik Rasmussen som forfatter af grundbøgerne *Komparativ Politik 1* og *2*. Det var et imponerende, omfattende og systematisk arbejde". Sådan skriver bogens redaktør Poul Erik Mouritzen. Det er Rasmussens behandling af de forskellige tilgange (approaches) med deres styrker og svagheder, der satte dybe spor i mange: struktur-funktionalismen gennem Almond & Verba, beslutningsteori i international politik, magtteorier ved Robert Dahl og andre som Bachrach og Baratz og Eastons systemteori.

Poul Erik Mouritzen roser også Graham Allison's *Essence of Decision* om Cuba-krisen. "Hvilken øjenåbner på grund af idéen om, at man kunne anlægge forskellige perspektiver på det samme fænomen og dermed nå en dybere forståelse af fænomenet. ... En af mine gode venner, uddannet et helt andet sted, har samme vurdering: Allison's bog er den vigtigste jeg læste på studiet. Den idé tog jeg med mig i forskningen", konkluderer Poul Erik Mouritzen.

Igen således ideen om flere perspektiver, flere tilgange, flere alternativer. Hos Allison den rationelle enhedsaktør, den organisatoriske process-model og den bureaukratisk politik.

Poul Erik Mouritzen har brugt den samme idé om perspektiver også i sin undervisning. "Siden mit bekendtskab med Allison's bog var jeg fascineret af idéen om at bruge forskellige 'lenses',

eller briller, på det samme fænomen. Under mit ophold på Harvard mødte jeg Lee Bolman, som forærede mig sin og Terrence Deals bog *Reframing Organizations*. Det var Allison's metode møntet på ledelse og organisation i offentligt såvel som i privat regi, nu med fire perspektiver, det strukturelle, sociale (eller HR), politiske og symbolske. Jeg brugte bogen gennem 20 år, i særdeleshed igennem de ti år, hvor jeg i regi af Rektorkollegiet stod for uddannelsen af institutledere og skoleledere. Bogen er en utrolig øjenåbner, der medfører, at ledere ser på deres omgivelser på en langt mere nuanceret måde”.

En anden doktrin, der inspirerede Erik Rasmussen og instituttets tidlige lærere, var *den videnskabelige værdirelativisme*. Videnskabelig værdirelativisme som en del af af statskundskaben selvopfattelse anerkendte på den ene side, at ingen værdier kunne bevises videnskabeligt undtagen i forhold til andre formål eller ideer, og på den anden side, at værdier havde betydning i alle faser af forskningsprocessen og at man derfor så vidt muligt redegjorde for dets værdipræmisser i sin forskning og formidling. Den samme forestilling eksisterede i mit eget miljø inden for statskundskab på Uppsala Universitet på samme tid som i Århus. Vi kendte godt Erik Rasmussens bog.

”Værdirelativismen ligger også dybt begravet i min sjæl, så dybt at jeg er ude af stand til at forstå de forfattere, der forsøger at opløse værdirelativismen ved hjælp af sproglige konstruktioner. Troen på den uoverstigelige kløft mellem ER og BØR tager jeg med mig i graven.” Sådan opsummerer Poul Erik Mouritzen sin holdning.

Til dette vil jeg tilføje en *tredje ting*, der gælder for al akademisk uddannelse: *værdien af seminarer, ærlige samtaler, bæredygtige dialoger*, seriøs udveksling af synspunkter om skriftlige tekster, værdien af uenigheder som drivkræfter for forbedrede analyser. ”Mange vigtige indsigter har det med at skulle tales frem, de produceres ikke i enrum”, filosoferer Georg Sørensen. ”De gyldne øjeblikke kan komme på alle nivåer: grundundervisning, holdundervisning, seminarer, specialevejledning, ph.d-vejledning”.

Poul-Erik Mouritzen sammanfatter: ”Vi tog yderligere en ting med os fra studiet – en kompetence eller en færdighed: evnen til at skrive og analysere. Vi skrev i løbet af studiet otte seminaropgaver. Og vi fik feedback på dem, altid fra læreren og i mange tilfælde fra vores medstuderende. Derudover overværede vi et utal af opgaveforsvar, som opponenter eller som aktive deltagere. Udenadslæren fra del 1 blev erstattet med selvstændigt skriftligt arbejde på 2. del. Det var en stor styrke ved statskundskabsstudiet”.

Instituttet som mødested

Mange fortæller om instituttets store værdi som mødested. Jeg lader Anne-Mette Kjær bekræfte sin glæde over dette:

”Siden kom der fælles kaffeautomater. Men dét, der virkelig gjorde forskellen var, da vi fik et stort fælles frokostlokale. Det mest centrale rum i Instituttet ... blev nu til ”medarbejderlounge” i en større omrokering, hvor også de studerende fik flere læsepladser. ... Betydningen af, at vi i medarbejdergruppen fik et centrum, et fælles mødested, kan ikke undervurderes. I Instituttets hjerte bliver der snakket om fag, undervisning og alt muligt andet, mens kaffen brygges eller frokosten indtages. Som ny studieleder var jeg på et kursus med studieledere fra mange andre institutter. Vi blev spurgt, om undervisningen blev prioriteret hos os; om det var noget, folk snakkede om. Jeg blev forbavset over så mange, der svarede benægtende: Hos dem blev der næsten aldrig snakket undervisning. For jeg kunne kun svare bekræftende: Der bliver hele tiden snakket undervisning på Instituttet. Over frokosten bliver

det for eksempel diskuteret, hvordan man bedst inddrager de studerende; hvordan balancen mellem studenteroplæg og lærerundervisning bør være; hvor stor vægt der bør lægges på evalueringer; eller hvilke eksamensformer der er mest hensigtsmæssige." Jeg havde gerne set, at Anne-Mette og andre havde udviklet disse ideer om pædagogik og kreativitet.

Mange nævner også julefrokosten som en stor festlig ting (Tonny Brems Knudsen), en dansk institution, der ikke kun i Aarhus-versionen er et samtaleemne under vores svenske jullunch. Og løbeturen i skoven, en kultur, måske startet af Erik Albæk, der har været en ivrig løber i mange år. "Erik havde royale forbindelser, og et år dukkede pludselig en løber ved navn KP Frederik op på holdet. Han var med flere gange, mens han studerede hos os. Det havde en yderst positiv afsmitning på mediedækningen af holdet, der naturligtvis hed "Magtens Rugekasse".

Krigen mod københavnernerne

Dette tema berøres især af Ole P Kristensen og Hans Henrik Holm i bogen. Ole P. fortæller følgende. Da ideen om at etablere et universitetsstudium i statskundskab opstod i 1950'erne, nægtede det arrogante Københavns Universitet at deltage i denne form for ikke-akademisk tøjleri. Men opkomlingen i Aarhus takkede ikke nej til det første studium i statskundskab i Danmark.

Men da den aarhusianske uddannelse i statskundskab blev en succes, begyndte København at arbejde på at få sin samfundsfagsuddannelse udvidet med statskundskab. Her gik Aarhus imod. En del af modstanden var den klassiske - og primitive - monopolmodstand mod konkurrence.

Et andet motiv var, at Århus-folkene ikke helt uden berettigelse så ned på det faglige niveau i København. De ville ikke have deres gode brand fortyndet af nogle underlødige københavnere. Der var også frygt for ulige konkurrence; mulighederne for at få relevante studenterjob var naturligvis bedre i København. Aarhus kæmpede modigt mod Københavns planer. Ole P Kristensen minder blandt andet om et møde med undervisningsminister Dorte Bennedsen. Men slaget blev tabt: Statskundskab kom til København, dog med den begrænsning, at de færdige kandidater fik betegnelsen cand. scient. adm.

Den sidste del af kampen fandt sted i Hans Henrik Holms tid som institutbestyrer. Hvad måtte København kalde de færdige kandidater? Da planerne dukkede op om at bruge scient.pol. titlen i København var reaktionen i Aarhus, at det aldrig måtte ske. Scient.pol. var blevet et varemærke for kvalitet. Beviset lå netop i, at andre nu ville have lov til at bruge det, selvom der ikke var nogen koordinering af indholdet i undervisningen. Det hele sluttede med, at Aarhus tabte igen. Ikke bare studiet men også titlen endte i København og senere i Odense.

Sjove historier

Endelig vil jeg lade læserne deltage i et lille antal sjove historier, alle om de gamle enevældige professorer, Meyer og Bjøl.

Mogens N. Pedersen er fremragende ,ikke blot som forsker og institutleder, men også som historiefortæller. Efter en mindre konflikt med Poul Meyer (kendt som en ivrig cigarryger), bemærker Pedersen: [M]in gode relation til Poul Meyer blev snart genoprettet ... Jeg besøgte aldrig Århus uden at vende verdensudviklingen med ham en cigars tid. Han undlod ikke at

fortælle mig, at den hyggelige atmosfære på hans kontor også skyldtes det faktum, at han havde stoppet ventilationskanalen til med nogle lange underbukser.

En anden historie handler også om Poul Meyers rygning. Poul Erik Mouritzen fortæller om sin flytning til Odense. ”Jeg kendte ikke meget til Odense og havde faktisk kun mødt Mogens N. Pedersen og Lars Nørby Johansen en enkelt gang i forbindelse med den første danske forvaltningskonference i efteråret 1979, som jeg bedst husker, fordi Poul Meyer truede med at tage hjem fra Sandbjerg [Aarhus Universitets kursusejendom], fordi han ikke måtte ryge cigarer under møderne. Der blev dog, med KU-professor Lennart Lundquists mellemkomst, lavet et kompromis, så cigarerne kun måtte tages frem på bestemte tidspunkter – og det var ikke bare i pauserne.”

Curt Sørensen bidrager med følgende under overskriften ”Studereropstand i statskundskab”. På et tidspunkt havde jeg været på arkivbesøg i Milano og Rom og havde været vidne til en alvorlig konfrontation mellem kommunistiske demonstranter, politi og nyfascister i Rom på San Giovanni-pladsen den 1. maj. Jeg havde også set universitetet i Rom bevogtet af soldater med rifler, bajonetter og kampvogne.

Da jeg kom hjem til Århus, var hele instituttets lærerstab i et vildt oprør, fordi de studerende havde blokeret en indgang med et bord. Den anden indgang havde de holdt spærret ved at stille sig op i døren. Denne spærring havde Erling Bjøl så forsøgt at forcere ved, med flere skridts tilløb, at bruge sin krop som rambuk. Men forgæves. Dette var vist højdepunktet af ”revolutionær voldsudøvelse” i instituttets historie.

Georg Sørensen fortæller en historie om stemningen på møder ledet af professor Erling Bjøl. Sørensen og hans specialepartner blev ansat som undervisningsassistenter og tilbød i foråret 1977 seminaret: ”Latinamerika: afhængighed og underudvikling”. Der var dog ingen tvivl om, at vi var bunden af fødekæden, siger han.

Et møde i IP afdelingen var en helt surrealistisk oplevelse. Alle sad der som lydige skoledrenge, mens Bjøl udlagde teksten. Døren åbnede sig, og Birgit Kanstrup stak hovedet ind: ”Ambassadør Seidenfaden på professor Bjøls telefon”. Han forsvandt ud af døren, og menigheden gik straks ind i brasiliansk karnevals måde, blæbde og lo, indtil Bjøl kom tilbage, hvorefter de lydige skoledræber dukkede op igen på et sekund.

Fodspor i klippen - eller i sneen?

Dette spørgsmål om evigheden stilles især tydeligt af Poul Erik Mouritzen efter at have arbejdet i et halvt århundrede i politologiens verden.

Einsteins forskningsobjekt - naturen - er konstant, og hans forudsigelse af eksistensen af gravitationsbølger kunne måles og verificeres 100 år senere. For politologen ændrer objektet sig hele tiden, selv på grund af det faktum, at vores forskningsobjekt, mennesker og deres samfund, lærer af vores forskningsresultater og ændrer deres handlinger på grund af dette. ”Hermed er også sagt, at politologien ... er og bliver en idiografisk videnskab... Det kan højst blive til nogle få fodspor i sneen”. Sådan lyder Mouritzens svar på afsnittets overskrift. Georg Sørensen spekulerer også lidt om fodspor. Sammen med Robert Jackson udgav han bogen *Introduction to International Relations* i Oxford University Press i 1999, senere med underteksten ”Theories and Approaches”. Den er udgivet i mere end 100.000 eksemplarer på engelsk og er blevet oversat til ti sprog. Robert døde i 2020. ”Jeg arbejder i øjeblikket på den 8. udgave med Jørgen Møller. Godt for bogen, og for mig, at jeg fik Jørgen Møller om bord ”.

Her antyder Georg Sørensen en anden metode til at forlænge fodsporets fodaftryk i sneen: Find en medforfatter i form af en yngre medarbejder, der efter din afgang kan overtage og fortsætte revidering og redigering med dig som medredaktør. En handling, som jeg selv er tilbøjelig til at ty til.

Det er ikke alle bidragydere, der er enig i, at det kun er gået fremad for instituttet. Enkelte har det modsatte synspunkt, ikke mindst Curt Sørensen og Jørn Loftager; andre hæfter sig ved, at der er også er omkostninger knyttet til at koble sig ubetinget på det, der kan betegnes som den internationale frontlinje i statskundskabsforskningen. Sådanne brydninger i opfattelser gør Livet i Magtens Rugekasse mere interessant. Der er tale om en idérig, spændende og læseværdig bog om en bemærkelsesværdig akademisk institution.

Evert Vedung, professor emeritus i statsvetenskap, Uppsala universitet
Email: evert.vedung@ibf.uu.se
[evert vedung - Google Scholar](#)